

УДК 657.6:631.155.6

КОНТРОЛЬ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

*О.А. Боднар, асистент
Миколаївський державний аграрний університет*

In the article probed necessity of control of the budgetary financing on the enterprises of APK, kinds and control subjects, legislative regulation of control of enterprises state and non-state the sector of economy, the prospect of development of internal financial control is examined.

В статье рассматривается необходимость контроля бюджетного финансирования на предприятиях АПК, виды и субъекты контроля, законодательное регламентирование контроля предприятий государственного и не государственного сектора экономики, рассматривается перспектива развития внутреннего финансового контроля.

Вступ. У процесі ринкових трансформаційних перебудов більшість суб'єктів аграрного ринку постали перед проблемою недостатнього самофінансування, що й обумовило активну участь держави у розвитку галузі через надання фінансової підтримки сільськогосподарським підприємствам у вигляді бюджетного фінансування, пільгового оподаткування та кредитного забезпечення. Проте, незважаючи на ряд заходів фінансової підтримки з боку держави, на сьогодні збитковими залишається 22,3% сільськогосподарських підприємств Миколаївської області, що свідчить про нераціональний розподіл і неефективне використання бюджетних коштів. Проблема ускладнюється виконанням Україною інтеграційних вимог, які висуває світове співтовариство.

Постановка задачі. Підвищення ефективності використання державних фінансів, яке має вирішальне значення для економічного розвитку України та суспільного добробуту, а також виконання завдань, передбачених планом дій Україна – ЄС, можливо досягти, зокрема, шляхом системного вдосконалення діяльності органів державного сектору, організації дієвої системи внутрішнього фінансового контролю та внутрішньогосподарського контролю. Для цього доцільно розглянути законодавчо-правові основи фінансового контролю бюджетних коштів та запропонувати можливі шляхи вдосконалення контролю бюджетного фінансування для підприємств АПК.

Результати. Методологію контролю державної фінансової підтримки агропромислового виробництва вивчали І.В. Герасимук, В.М. Жук, Г.І. Зуб, М.М. Коцупатрий, Ю.Я. Лузан, М.Ф. Огійчук, О.Д. Радченко та інші.

Проте не вирішеними і такими, що потребують висвітлення, залишаються питання обліково-контрольного забезпечення надходження, цільового та ефективного використання підприємствами АПК бюджетних коштів за програмами фінансування галузі, а також запобігання і попередження правопорушень та фінансових ризиків.

На сьогодні державне регулювання однієї з пріоритетних галузей вітчизняної економіки – сільського господарства – здійснюється за допомогою цілісної системи інструментів: цінової політики, бюджетної підтримки (бюджетного фінансування і пільгового оподаткування), кредитного забезпечення, сприяння розвитку страхування, митно-тарифного регулювання, гарантій уряду тощо. Проте система не буде працювати якісно, якщо не буде організований фінансовий контроль бюджетних коштів, який може здійснюватись Рахунковою палатою України, підрозділами ДПС України, Державною контрольно-ревізійною службою України та недержавними аудиторськими фірмами (аудиторами).

Одним із найбільш дієвих засобів контролю є аудит. Однак ефективному використанню можливостей аудиту, заважає ряд проблемних питань, пов'язаних як із незадовільним станом системи фінансового контролю в Україні в цілому, так і з відсутністю єдиного підходу

до організації його основної форми – аудиторського контролю, що здійснюється державними органами та аудиторськими фірмами. Зокрема, різноманітність підходів щодо доцільності існування державної форми аудиту як такої, його сутності стосовно співвідношення аудиту як форми фінансового контролю та виду підприємницької діяльності вимагає вдосконалення законодавства України про аудит і фінансовий контроль у цілому.

На сьогодні в Миколаївській області зареєстровано 39250 суб'єктів господарювання, 15,8% з яких – підприємства АПК різних організаційно-правових форм. Виходячи з цього, можна зауважити, що єдиної законодавчо-нормативної бази, що регламентує здійснення якісного фінансового контролю за бюджетними коштами, яка б враховувала особливості всіх підприємств, не існує, а тому необхідний індивідуальний підхід до кожної групи підприємств.

Якщо підприємство фінансується за рахунок державного бюджету, то фінансовий контроль за використанням бюджетних коштів буде здійснюватись державними контролюючими органами на підставі статей 26 та 113 Бюджетного кодексу України [1], які регламентують проведення аудиту та фінансового контролю на всіх стадіях бюджетного процесу. Відповідно до Бюджетного кодексу внутрішній фінансовий контроль повинен забезпечувати: постійну оцінку достатності та відповідності діяльності бюджетної установи вимогам внутрішнього фінансового контролю; оцінку діяльності на відповідність результатів встановленим завданням та планам; інформування безпосередньо керівника бюджетної установи про результати кожної перевірки (оцінки, розслідування, вивчення чи ревізії), проведеної підрозділом внутрішнього фінансового контролю.

Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 № 1777 [5] затвердила Порядок проведення органами ДКРС аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Однак цей Порядок визначає лише загальні засади проведення аудиту. Тому наказом Головкиру від 19.12.2005 № 451 було затверджено Методичні рекомендації з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ [7].

Законом України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.2006 р. № 140-V [6] визначається обов'язковість проведення аудиту для підтвердження достовірності та повноти річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності відкритих акціонерних товариств, підприємств - емітентів облігацій, професійних учасників ринку цінних паперів, фінансових установ та інших суб'єктів господарювання, звітність яких відповідно до законодавства України підлягає офіційному оприлюдненню, за винятком установ і організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету.

Отже, велика кількість підприємств АПК не відповідає вищезазначеним вимогам, а тому має право не замовляти аудиторські перевірки у незалежних аудиторських фірм та аудиторів.

Крім того, політика Аудиторської палати України щодо монополізації володіння інформацією про виявлені правопорушення, як і звільнення аудиторських фірм від надання цієї інформації правоохоронним органам, суперечить світовій практиці та міжнародним зобов'язанням України щодо вдосконалення контролю до стандартів ЄС, руйнує цілісність системи фінансового контролю в державі, заважає розвитку самого аудиту та належному виконанню переданих державою аудиторським компаніям функцій фінансового контролю. А тому необхідно звернути увагу на вдосконалення законодавчо-нормативної бази з фінансового контролю бюджетного фінансування для всіх підприємств, що не є державними.

У процесі дослідження сучасного стану контролю бюджетного фінансування встановлено, що необхідною умовою надходження, цільового та ефективного використання бюджетних коштів фінансової підтримки є організація дієвого внутрішньогосподарського контролю. Найбільш дієвим суб'єктом контролю за рухом бюджетних коштів у середніх і великих за розміром підприємствах вважається служба внутрішньогосподарського контролю, працівники яких можуть використовувати методи і прийоми перевірки та складати робочі документи аудитора, тотожні зовнішньому аудиту.

З метою усунення недоліків у функціонуванні системи державного внутрішнього фінансового контролю необхідно змінити пріоритети та запровадити її сучасну модель. Для досягнення цієї мети розпорядженням Кабінету міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158 [8] схвалено Концепцію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. № 1347 затверджено План заходів щодо реалізації цієї концепції [4].

На нашу думку, реалізація Концепції сприятиме:

- адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС;
- раціональному використанню державних фінансів та зміцненню фінансової дисципліни, оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів неефективного використання державних фінансів та фінансових порушень;
- отриманню обґрунтованої інформації про діяльність органів державного сектору;
- оптимізації фінансових витрат із забезпечення функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом підвищення ефективності використання наявних можливостей.

Особливу увагу необхідно приділити законодавчому регламентуванню контролю бюджетного фінансування не тільки державних підприємств, а підприємств різних організаційних форм власності АПК, що отримують бюджетну підтримку.

Висновки. Очевидно, що ні сьогодні, ні в перспективі не можна відмовитися від державного фінансування в АПК.

Сучасна система фінансового контролю в Україні не відповідає європейським стандартам і міжнародним зобов'язанням України щодо забезпечення фінансової дисципліни, посилення фінансового контролю у сфері витрачання державних коштів.

Для забезпечення зближення інтересів власника (безперервна з року в рік державна фінансова підтримка) та держави (цільове і ефективне використання бюджетних коштів, високорентабельне господарювання підприємств) доцільно звернути увагу на узгодження контрольних функцій різних контролюючих органів (і державних, і недержавних, в тому числі і самого підприємства), враховуючи особливості підприємств різних форм господарювання.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III (зі змінами і доповненнями).
2. Дереконь В.М. Організаційно-правові аспекти вдосконалення аудиторської діяльності в Україні / В.М. Дереконь // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 5. – С. 72-74.
3. Метелиця В.М. Контроль за надходженням і використанням бюджетних коштів фінансової підтримки сільського господарства / В.М. Метелиця // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 3-5. – С. 123-128.
4. План заходів щодо реалізації концепції розвитку внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. № 1347 (зі змінами).
5. Порядок проведення органами ДКРС аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 № 1777.
6. Про аудиторську діяльність: Закон України від 14.09.2006 р. № 140-V (зі змінами і доповненнями).
7. Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ: Наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 19.12.2005 № 451.
8. Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року: розпорядження Кабінету міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158 (зі змінами).